

Kenschets Dordts Patriciërshuis, museum aan de Maas

Inleiding

Het Dordts Patriciërshuis is een huismuseum waar men een indruk krijgt van het leven van de gegoede burgerij omstreeks 1800. Het pand is in het midden van de 17de eeuw gebouwd in opdracht van Jacob Trip Jr., wiens broers Hendrick en Louis enige jaren later het beroemde "Trippenhuys" te Amsterdam hebben laten bouwen. De blikvanger van het pand is de ronde Maaskamer, die een prachtig uitzicht biedt op het drukst bevaren drierivierenpunt van Europa. Deze kamer is omstreeks 1780 aangebouwd en geheel in Lodewijk XVI-stijl bewaard gebleven; de overige kamers in het pand zijn toen eveneens in deze stijl vernieuwd.

De collectie van het museum bestaat uit schilderijen en tekeningen van Dordtse meesters die aldaar omstreeks 1800 werkzaam waren. Alle stijkamers zijn ingericht met meubels in Lodewijk XVI-stijl, zilver, glas en vele andere gebruiksvoorwerpen uit deze periode. In 2016 is ter gelegenheid van het eerste lustrum van het museum een boek uitgegeven. In dit boek, dat ruim 200 pagina's telt, komt niet alleen de collectie aan de orde maar ook de bouwhistorie en bewonersgeschiedenis van het pand alsmede de politieke situatie tussen 1780 en 1815.

Organisatie

Het stichtingsbestuur bestaat uit de volgende personen:

Voorzitter : Prof. Dr. Johan de Haan (hoofdconservator Paleis het Loo)

Secretaris : Dr. Pauline Kiesow (secretaris genootschap Nationaal Archief)

Penningmeester : Mr Laurens Gooshouwer (initiatiefnemer)

Lid : Louis Kanters (voorzitter Raad van Toezicht Maritiem museum Rotterdam en Sinfonia)

Lid : Peter Zwaanenburg (technische zaken)

Het museum beschikt voorts over drie vrijwilligerscoördinatoren, die circa dertig vrijwilligers aansturen. Conservator van het museum is Dr. Hans van Herwijnen.

Alle hierboven genoemde personen verrichten hun werkzaamheden onbezoldigd.

Huismusea in het algemeen

Dat het fenomeen “huismusea” zich in een toenemende populariteit mag verheugen blijkt uit het feit dat Vereniging Hendrick de Keyser recentelijk een aantal panden permanent heeft opengesteld voor het publiek. Volgens de voorzitter van het Dordts Patriciërshuis, die de afgelopen acht jaar tevens als secretaris van deze vereniging heeft gefungeerd, zal het aantal openstellingen van panden uit het bezit van Hendrick de Keyser de komende jaren substantieel toenemen.

Recentelijk hebben wij een rondleiding verzorgd voor een aantal beheerders van de museumhuizen van Hendrick de Keyser. De coördinator museumhuizen van deze vereniging deelde ons na afloop mede dat het Dordts Patriciërshuis een grote inspiratiebron is geweest voor de opzet en inrichting van deze huizen.

In het op loopafstand gelegen Huis van Gijn kent Dordrecht al een prachtig huismuseum waarin te zien is hoe de gegoede burgerij leefde omstreeks 1900. Omdat in het Dordts Patriciërshuis is te zien hoe men een eeuw eerder leefde vullen beide huismusea elkaar prima aan.

Een korte terugblik

In de beginjaren heeft het museum meteen aansluiting gezocht bij lokale partners zoals het Dordrechts museum, huis van Gijn, het regionaal archief en het Nationaal Onderwijsmuseum. In 2012 zijn diverse schoolplaten van laatstgenoemd museum getoond uit de collectie “Oud goud”, het illustratiearchief van uitgeverij Wolters-Noordhoff. In 2013 werd ter gelegenheid van de herdenking van “200 jaar Koninkrijk” een expositie ingericht met bruiklenen van eerstgenoemde Dordtse instellingen. Tevens heeft het museum dat jaar als mede-organisator opgetreden van het naspelen van de beschieting van Dordrecht door de Fransen vanuit Papendrecht die in november 1813 heeft plaatsgevonden. Uit het omvangrijke netwerk van het bestuur en vrijwilligers zijn destijds diverse “reenactment”-groepen benaderd. De beelden hiervan zijn deels verwerkt in de film “Het ontstaan van het Koninkrijk”, die thans in de kelder wordt vertoond.

Nadat een goede verankering in de regio was verkregen konden de vleugels in 2014 worden uitgeslagen met de tentoonstelling “Je ziet ze vliegen” in samenwerking met museum Meermannote ’s Gravenhage. Na het verkrijgen van het lidmaatschap van de Museumvereniging in dat jaar begonnen de bezoekersaantallen substantieel te stijgen. In 2015 werd de tentoonstelling “Een Rotterdamse ateliernalatenschap” georganiseerd over de schildersfamilie Hauck in samenwerking met de stichting Cornelis Bakker. Later dat jaar werd nog een tentoonstelling georganiseerd over onder andere 18de eeuwse muziekinstrumenten met medewerking van Kasteel Duivenvoorde, Gemeentemuseum Den Haag en Finchcocks (UK).

In 2016 participeerde het Dordts Patriciërshuis samen met Dordtyart, het Dordrechts museum en Huis van Gijn te participeren in de tentoonstelling “Glassfever”. Tijdens deze goed bezochte tentoonstelling werd een compleet overzicht geboden hoe glas wordt gebruikt in de hedendaagse kunst. Door bij elke instelling een andere invalshoek te kiezen vulden de presentaties elkaar prachtig aan.

Later dat jaar werd een tentoonstelling georganiseerd over de Dordtse schilder Cornelis Kuipers, die twee hardstukken heeft geschilderd die zich nog steeds in situ bevinden. Het museum bezit ook twee portretten van de hand van diens zoon Hendrik. Ter gelegenheid van deze tentoonstelling heeft het Rijksmuseum Amsterdam een aantal tekeningen in bruikleen afgestaan zodat het hele oeuvre van deze jong gestorven kunstenaar kon worden getoond.

De jaren 2017 t/m 2019 stonden in het teken van een grootschalige verbouwing, waarbij ook de kelder toegankelijk werd gemaakt voor het publiek. Desondanks werden er toch diverse tentoonstellingen georganiseerd waarop korthedshalve niet nader wordt ingegaan. Voor de verbouwing van de kelder verleende de Provincie Zuid-Holland, die het Dordts Patriciërshuis ziet als een belangrijk icoon in de Erfgoedlijn Waterdriehoek, een “Compliment voor een monument”. De opening van de kelder vond plaats door de Gedeputeerde, mevrouw Dr. Willy de Zoete.

In 2020 was het museum weer helemaal klaar voor de toekomst maar moesten de deuren een groot deel van dat jaar (en het jaar 2021) als gevolg van het covid-19 virus gesloten blijven. De jubileumtentoonstelling “In de Floria” werd daarom doorgeschoven naar 2022-2023. Tijdens de gedwongen sluiting van het museum werd de Maaskamer geheel in oude luister hersteld. Toen het museum haar deuren weer mocht openen werd door middel van een crowdfunding via het platform “voor de kunst” een substantieel bedrag bij elkaar gebracht om een kroonluchter voor de Maaskamer aan te schaffen.

Voor de tentoonstelling “In de Floria” werden, veelal uit particulier bezit, 10 bloemstillevens van Dordtse schilders bij elkaar gebracht die omstreeks 1800 in Dordrecht werkzaam waren. Bij deze tentoonstelling verscheen een catalogus van de hand van Dr. Fred Meijer, die (inter)nationaal wordt gezien als dé specialist in dit genre. Deze catalogus, die inmiddels nagenoeg is uitverkocht, is ook te koop in het Dordrechts museum.

Naast de geschilderde bloemstillevens waren er ook fotografische bloemstillevens te zien van kunstenaar Bas Meeuws. Door middel van een eenmalige bijdrage van de gemeente Dordrecht kon een commerciële bijlage in een landelijk dagblad worden gefinancierd, die vele kunst- en cultuurclubs heeft verleid om de reis naar Dordrecht te ondernemen.

Toekomstplannen

Thans wordt in samenwerking met het Servicebureau Onderwijs en Cultuur (SOC) gewerkt aan een digitale speurtocht door het huis. Als onderdeel van het project “Cultuurpaspoort”, willen we bezoek van schoolklassen (groep 6,7,8 van de basisschool) verrijken en stimuleren. Met behulp van 3D technologie beleven de kinderen een ontdekkingsstocht door het museum waarbij spel en educatie centraal staan. De klas wordt in groepjes verdeeld en lost door te spelen in het virtuele museum een 18^e-eeuws mysterie op. De verhaallijn wordt

verteld vanuit het perspectief van Anna De Coningh, vrouw des huizes. Binnenkort zal een “pilot” van start gaan met een school die behoort tot de Nestas-groep. Het streven is om met ingang van het nieuwe schooljaar in september schoolklassen te ontvangen.

In het najaar staat, in samenwerking met de vereniging voor papierknipkunst, een tentoonstelling over silhouetten gepland. Vanaf het voorjaar 2024 participeert het Dordts Patriciërshuis samen met vele andere partijen in de stad in de viering van het 250-jarig bestaan van Teekengenootschap Pictura. Nagenoeg alle meesters waarvan het Dordts Patriciershuis werk in de collectie heeft waren lid van dit genootschap.

Volgend najaar staat, in samenwerking met Teylers museum, een wisseltentoonstelling gepland van tekeningen van een Dordtse kunstenaar die (uiteeraard) werkzaam was omstreeks 1800.

Gezien de onzekere financiële toekomst (zie verder hierna) wordt er op dit moment niet geprogrammeerd voor 2025 en latere jaren.

Tot slot verwachten wij rond de jaarwisseling een film gereed te hebben waarin drie voormalige eigenaren van het Dordts Patriciërshuis de geschiedenis van Holland vertellen tussen circa 1650 (toen het pand werd gebouwd) en 1783 (toen de bouwer van de Maaskamer Pompejus Hoeufft overleed). De film “het ontstaan van het Koninkrijk” (1780-1815), die thans reeds in de kelder wordt vertoond sluit derhalve naadloos aan op deze film.

Doelgroepen

De bezoekers tot op heden zijn met name geïnteresseerden in huismusea, al dan niet in het bezit van een museumkaart, Dordtpas of Rotterdampas. Zij zijn over het algemeen wat ouder maar zodra de kinderspeurtocht gereed is zullen wij speciale arrangementen gaan aanbieden voor (groot)ouders met (klein)kinderen.

Via het netwerk van onze secretaris, die werkzaam is bij het Nationaal Archief, gaan wij vanaf volgend jaar ook geïnteresseerden in geschiedenis benaderen zodra de film over de voormalige eigenaren gereed is.

De samenwerking met Bas Meeuws (en in een eerder stadium ook de tentoonstelling “Glassfever”) heeft ons geleerd dat de kelder zich uitstekend leent voor exposities van bijvoorbeeld fotografie. Sinds de tentoonstelling “In de Floria” zijn wij reeds diverse malen benaderd door (vertegenwoordigers van) kunstenaars die hun werk in deze ruimte zouden willen exposeren.

Met al deze activiteiten kan het Dordts Patriciërshuis een zeer brede doelgroep van alle leeftijden aanspreken, die geïnteresseerd is in oude- of hedendaagse kunst en/of geschiedenis.

Publiekswaardering

Zoals valt te zien aan de zeer positieve “google reviews” en dito reacties in het gastenboek wordt de deskundigheid en de vriendelijke ontvangst door de gastvrouwen en -heren zeer gewaardeerd. Dit kan ook worden afgemeten aan het toenemende aantal abonnees op de digitale nieuwsbrief. Ook het aantal volgers en de betrokkenheid op de sociale mediakanalen neemt exponentieel toe. Het museum heeft ook de “gunfactor” bij de lokale media en genereert relatief veel (gratis) publiciteit.

Financiële situatie

Sinds de oprichting heeft de museumstichting van met name cultuurfondsen enige tientallen eenmalige bijdragen mogen ontvangen voor de vele projecten die hierboven zijn weergegeven. De reguliere inkomsten van de stichting bestaan uit entreegelden van bezoekers en donaties van particulieren en bedrijven. Buiten openingstijden van het museum worden er extra inkomsten gegenereerd door verhuur van de diverse ruimtes voor vergaderingen, fotoshoots en diners.

Ondanks het feit dat hier door alle betrokkenen al jarenlang (onbezoldigd) zeer veel energie in wordt gestoken zijn de inkomsten uit al deze activiteiten helaas onvoldoende om de (tot een absoluut minimum beperkte) kosten te dekken.

Aanvraag structurele subsidie

Gezien het bovenstaande rest ons, op de drempel van de nieuwe cultuurnota, geen andere mogelijkheid om een aanvraag voor een structurele subsidie met ingang van 2024 in te dienen om de continuïteit van het museum te kunnen waarborgen. Omdat het jaarverslag, de jaarrekening en de begroting voor 2023, 2024 en volgende jaren nog niet gereed zijn valt in dit stadium nog niet exact aan te geven welk bedrag hier jaarlijks voor nodig zal zijn maar naar verwachting zal dit uitkomen op minimaal € 50.000 per jaar.

Samenvatting en conclusie

Het Dorchts Patriciërshuis heeft sinds haar oprichting vele activiteiten ontplooid die door het publiek zeer positief zijn ontvangen. In deze periode is het museum steeds vaker een samenwerkingspartner geworden voor diverse andere culturele organisaties in de stad.

Mede gezien het feit dat een groot aantal bestuursleden van onze museumstichting werkzaam is bij culturele instanties verspreid over het hele land, doet onze organisatie met uitsluitend onbezoldigde medewerkers naar onze mening niet onder voor die van een “professionele” organisatie.

Deze activiteiten zijn gefinancierd door vele (eenmalige) bijdragen van een groot aantal cultuurfondsen. De afgelopen jaren heeft het museum een trouwe “fanbase” opgebouwd van bezoekers en donateurs. Ondanks de aanvullende inkomsten uit verhuur van ruimtes buiten openingstijden is het exploitatieresultaat echter negatief. Omdat bovengenoemde cultuurfondsen geen exploitatietekorten financieren zien wij geen andere mogelijkheden dan het aanvragen van een structurele subsidie bij de gemeente Dordrecht.

Dordrecht, 14 maart 2023